

Azərbaycan-Ermənistan cəbhəsində tərəflərin imkanları

Müharibədə arxa cəbhənin və iqtisadi-maliyyə imkanları-nın rolü nədən ibarətdir?

Azərbaycanın öz işğal olunmuş ərazilərində gedən anti-terror əməliyyatları diqqəti öz planaqaynar döyüş əməliyyatlarına yönənləşdə, bu müharibənin arxasında görünmeyən cəbhənin əhəmiyyəti heç də öz cəbhədən az deyil. İstənilən müharibədə öz cəbhənin arxasında güclü arxa cəbhə dayanır. Bu cəhətdən 2 ölkə müqayisə olunmayacaq dərəcədə fərqlidir.

Müasir texnologiyalara malik ordudan daha güclüdür

Məlum olduğu kimi, müharibənin, ordunun arxasında güclü iqtisadiyyat, ciddi maliyyə resursları dayanmalıdır. Bunların olmadığı, yeni zəif olduğu haldə ordunu təmin etmək, müharibəni davam etdirmək mümkün olmur. Napoleon deməşkən, müharibə, ilk növbədə pul demekdir. Müasir dövrdə orduların hərbi-texniki arsenali yeni və effektiv silah və texnikalara malik olmalıdır ki, bunun üçün də təbii ki, ciddi maliyyə vasitələri tələb olunur.

Hər silahın, texnikanın da konkret istifadə müddəti var, o müddət bitəndə yenisiini almalsan, yenisi üçün də vəsaiti olmayanda həmin silah və texnika artıq adı dəmir yığınından başqa bir ey olmur.

Üstəlik, en müasir texnologiyaların müharibədə rolü əvəzsizdir. Buraya güclü aviasiya, zərəbə dronları, radioelektron mübarizə vasitələri, radar sistemlərini, yüksəkdəqiqliklili artilleriya və reaktiv yayım atəş sistemləri və s daxildir.

Bunun əyani nümunəsini Qarabağ cəbhəsində hamı gördü. Azərbaycanın yüksək effektivliyi, müasir və güclü hərbi texnologiyaları döyüşlərdə əzici üstünlük nümayiş etdirdi. Ermənistan isə, köhnə, zəif, vaxt keçmiş texniki ləhə heç nə edə bilmədi. Hətta, yaşayış məntəqələrimizə atdıği orta mənzilli rakətlər belə ya partlamadı, ya da havada vuruldu.

1 həftədə Azərbaycan Ordusunun 1000-dən artıq texniki-sini-tankları, topları, reaktiv sistemləri, radar qurğularını, hərbi döyüş maşınlarını və s. dəqiqliklə vuraraq sıradan çıxardı. Bu Ermənistan arsenalının əhəmiyyətli bir hissəsidir. Qarabağdakı hərbi dislokaşiyasının əxtiyarında olan texnikanın isə demək olar ki, çox böyük eksəriyyətidir.

Nəzərəalsaq ki, ordumuz ən güclü silahlarını, orta mənzilli rakətləri və düşməninkindən 3 qat çox olan aviasiyasını hələ heç işe salmayıb, artıq hər şey aydın olur. 2 ölkənin hər qarşısını nəzarətdə saxlayan kosmik peykler haqda isə heç danişmağa dəyməz. Azərbaycan bu imkana malikdir, Ermənstan isə yox.

Müharibəni təkcə ordudan, dövlət yox,

bütün xalq aparır

Müharibələrdə təkcə dövlət, ordudan yox bütün xalq, bütün iqtisadi infrastruktur iştirak edir. Bu günkü müharibədə də təkcə ordumuz yox, bütün xalqımız iştirak edir. Hami ödədiyi vergilər, işlədiyi işlə, verdiyi əməklə, istehsal etdiyi əmək ilə ordumuzun arsenalını müasir və güclü silah texnikası ilə doldurub. Bu isə artıq çox böyük maliyyə vasitəti demekdir ki, bu xərcin öhdəsində əksər dövlətlər gələ bilmir.

Bundan başqa, informasiya müharibəsində milyonlarla azərbaycanlı gecə-gündüz döyüşür, erməni dezinformasiyalarına və ekstebliyatına qarşı mübarizə aparırlar. Kibermüharibədə isə müqayisələnmiş üstünlük var. İTK müte-xəssis qruplarımız düşmənin strateji elektron resurslarını sıradan çıxarıb və rabitə vasitələrini böyük ölçüdə bloklayıb.

Buraya siyasi və diplomatik cəbhədə döyüşənləri də əlavə etsək mənzərə tamamlanar. Bir sözle bütün cəbhələrdə müqayisələnmiş üstünlük bizim tərəfimizdədir, çünkü Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin dediyi kimi, haqq da, ədalət də, beynəlxalq hüquq da, vicdanlı dünya ictmayıyəti də bizim tərəfimizdədir.

Mövcud iqtisadi imkanların müharibəyə

İnkräsiyasi vəziyyətini müzakirə edib. Müzakirlər ilin yekununa büdcədə deficit həcmimin artacağı qeyd edilib. Parlamentin rəsmi saytı xəber verir ki, iclasda büdcədə deficitin səviyyəsi ÜDM-in 7,4 faizə çatması nəzərdə tutulub. Cari ilin büdcəsində, ilin sonunda dövlət borcları 12,6 milyardlıq ümumadxili məhsulun 67 faizine çatacaq ki, erməni ekspertlərin fikrincə, bu, dünyada ən pis göstəricidir və iqtisadi böhranın xeyli dərinleşdiyini göstərir.

Ermənistan Nazirlər Kabinetin ümumadxili məhsulun daha 644,2 milyon dollar azalacağını gözləyir. ÜDM-in 6,8 faiz azalması, dövlət borcunun kəskin artması, mənfi tədiyyə balansının yüksəlməsi nəticəsində iqtisadi böhranın güclənməsini hökumət pandemiya ilə bağlamağa çalışsa da, müsteqil iqtisadçılar burada əsas səbəbin pandemiya olmadığını, iqtisadi geriləmənin uzun illərdir davam etdiyini qeyd edirlər.

Bu faktlar ölkənin borcda yaşadığını və defolta doğru getdiyini aydın göstərir. Bu səbəbdən, ölkədə sosial vəziyyətin getdikcə ağırlaşması parlamentdə bir çox deputatların sərt etiraz çıxışlarına səbeb olub. Deputatlar belə bir zeif iqtisadi güclə Qarabağda Ermənistan ordu korpusunun saxlanmasının və Azərbaycan ordusunun azadetmə əməliyyatlarına cavab verəcək imkanlarının olmadığını bildirərək qeyd ediblər ki, dövlət hərbi əməliyyatların 1 ay belə davam etməsini təmin edəcək resurslara

davamlılıq fərqi

Azərbaycanın iqtisadi inkişaf tempinin uzun illərdir dünyada ən yüksək göstəricilərdən biri olması faktıdır. Ölkənin Ermənistanınidan 25 dəfə çox olan nəheng strateji maliyyə rezervləri, 5 dəfə çox olan dövlət büdcəsi, 6 dəfə çox olan ümumadxili məhsul səviyyəsi, dəfələrlə aşağı olan xərici borcu, xərici ticarətdə, rəqib ölkənin mənfi saldoşuna qarşı müsbət saldoşu, 4 dəfə çox olan hərbi büdcəsi, 5 dəfə çox olan insan resursu və faktorlar hər şeyi aydın göstərir.

Ermənistan isə bütün sahələrdə ciddi böhran keçirir, həm də çox uzun illərdir. Ölkə faktiki olaraq defolt vəziyyətdədir. Statistik göstəricilər nəzər salmaq kifayətdir ki, bu vəziyyəti aydın görəsən. Müvafiq olaraq, sosial böhran şiddətlənir.

Bu günlərdə Ermənistan parlamenti 2020-ci ilin büdcə layihəsi-

malik deyil. Bu vəziyyətdə, orduya, müharibəyə dəstək vermək imkanlarından söhbət belə gedə bilməz.

İşgal olunmuş ərazilərin azad olunması prosesi necə gedir?

İlk günler prosesin bir qədər yavaş getməsi tətbiq edilən hərbi strategiya, ən çətin relyef şəraiti və ön xətdəki güclü müdafiə sistemi ilə bağlı idi. Hərbi komandanlıq canlı qüvvə itkisine yol verməmək üçün, ilk günlərdə piyada hissələrin hücumuna o qədər də üstünlük vermedi. Artilleriyanın, pilotsuz uçan aparatların dəqiq zərbələri ile düşmənin texniki vasitələrinin çox böyük eksəriyyəti sıradan çıxarıldı.

İndi quru qoşunlarının işgal altında olan yaşayış məntəqələrimizi terrorçulardan azad etməsi üçün qarşı-

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkisafına Dövlət Dəstəyi Fondu

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkisafına Dövlət Dəstəyi Fondu
maliyyə dəstəyi ilə "Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqışası haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

sındakı ciddi təhlükə mənbələri minimuma endirilib.

İlk heftədə 30 illik müdafiə sistemləri bütün cəbhə boyu yarıldı. Bundan sonra ordunun irəliyəsi sürətlə keçəcək. Bu səbəbdən Qarabağın azad edilməsinin oktyabri keçməyəcəyi heç kimdə şübhə doğurmur.

Qaldı ki əsgərlərin ruh yüksəkliyinə, peşəkarlıq səviyyəsinə, mənvi psixoloji vəziyyətinə bu haqda müqayisə aparmağa belə dəyməz. Ordumuzun əsgərləri bunu döyüş meydanında cəmi bir neçə güne sübut etdilər. Azərbaycanda milyonlarla insan cəbhəyə can atlığı halda, Ermənistanda və Qarabağdakı erməni ordu korpusunda hamı döyüşdən qaçmağa çalışır, bir çox hallarda döyüşsüz təslim olurlar.

Müharibənin davamı üçün külli miqdarda sursat, texniki tələb olunur. Bizdə müvafiq sənaye var, Ermənistanda isə yoxdur.

Yeri gəlmışkən, beynəlxalq ekspertlərin hesablamalarına görə, Ermənistanda bütün imkanlarını tam səfərber etse belə, maksimum 1 ay müharibəyə davam getirə bilər.

Azərbaycanda isə bu müddət illərə ölçülür. Təkcə strateji rezervlər 50 milyarddır. Daxili fondları və digər ehtiyatları da nəzərə alsaq, bu sahədə ağlagəlməz üstünlük olduğunu görerəik.

Müharübədən sonrakı bərpa işləri: hansı imkanlar var?

Ümumiyyətlə, hesab edirik ki, Qarabağın bərpası üçün sürətli

programla cəmi 2 il kifayət edər. Bunun üçün maliyyə bazası da var- 50 milyardlıq strateji rezervlər və daxili imkanlar. Əlavə olaraq, xarici və yerli investotrları da buraya cəlb etmək mümkündür.

Ərazilər azad olunduqca, tikinti-quraşdırma işləri geniş vüst alacaq. Burada xeyli yeni iş yerleri yaranacaq. İlk 1 ilə azı yarı milyon nəfər köçkünyə yeniden məskunlaşdırmaq mümkündür. Daha sonra növbəti yarım milyonu.

Qarabağda aqrar sektorun, həmçinin yüngül və yeyinti sənayesinin inkişafı üçün potensial imkanlar var. Turizmin inkişafı üçün isə bu bölge dünyada ən ideal yerlərdən biridir. Bir neçə il ərzində burada böyük bir iqtisadi baza formalaşacaq.

Məcburi köçkünlərin öz torpaqlarına qayıtmaları nəticəsində Bakının və iri şəhərlərin yükü də xeyli azalacaq. Boşalan yüz minlərlə mənzil sosial ev fonduna yönəldiləcək. Nəticədə yüz minlərlə vətəndaşımız uzunmüddətli kreditlə, asanlıqla və çox ucuz qiymətə mənzil ala biləcek.

Bu qələbədən sonra ölkəmizin həll edəsi böyük problemi qalmışdır, xırda problemlər də 1-2 ilə həllini tapacaq. Müharibədən sonra Azərbaycan yeni inkişaf dövrüne qədəm qoyacaq. İndiyədək hərbi xərclər və Qarabağ həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasına üçün on milyardlarla vəsatlı xərclənirdi. İndi bu vəsaitlərin çoxu iqtisadi və sosial inkişafa qoyulacaq. Azərbaycan qısa müddədə inkişaf etmiş, müsir ölkəyə çevriləcək.

Elçin Bayramlı